

Rapporter

GUITARMUSIK FRA DET DANSKE HOF

Jeg arbejder med manuskriptsamlingen „Prinsesse Charlotte Amalies nodesamling“. Den ligger i Det Kongelige Biblioteks håndskriftsafdeling (GKS 377, NKS 110 og GKS 1879). Omkring halvdelen af samlingen består af tabulaturer for guitar nedskrevet af Chr. VI's hoflutenist Nathanael Diesel, og den anden halvdel, som jeg især arbejder med, består af fem stemmebøger (Libro 1-5) for guitar i tabulatur med en tilhørende basbog skrevet ca. 1730-36 ved det danske hof af Frederik IV's „guitarmeister“ Johan Friederich Fibiger. Bøgerne indeholder for det meste anonyme suiter, enkeltsatser og salmer for guitar med continuobas eller obligat anden-guitar.

Johan Friederich Fibiger (o. 1675-1738) blev ansat i 1698 som guitarmester og blev i 1703 fast medlem af „De seks danske Violons“. Han var sandsynligvis af tysk afstamning, for familien Fibiger hørte til den tyske Skt. Petri kirke. I 1724 fik J.F. Fibiger det meget betroede hverv at undervise det ene af Frederik IV's to børn, prinsesse Charlotte Amalie (1706-1782), i guitar-spil, og i 1736 blev Fibiger pensioneret med fuld løn. Nathanael Diesel (o. 1692-1745) overtog Fibigers stilling både som kgl. lutenist og guitarlærer for prinsesse Charlotte Amalie.

J.F. Fibiger havde adgang til hoffets nodesamling, som han brugte som grundlag for sine arrangementer. Han gik i gang med at skrive efter 1730 og skrev i alt fem fortløbende bøger med guitartabulaturer med en tilhørende basbog, som passer fuldstændig kronologisk til guitarbøgerne. Bøgerne indeholder i alt 258 satser med en basstemme, 39 satser med andenguitarstemme, 39 satser uden basstemme og 34 tyske salmer, i alt 370 satser. Der er mange enkeltstående satser, men også mange suiter (sonata'er), i alt 42 med fra tre til seks satser.

Det meste af hoffets nodesamling er gået til grunde ved Christiansborgs brande, hvorimod Fibigers manuskripter har overlevet til i dag takket være prinsesse Charlotte Amalie, som opbevarede dem på Charlottenlund Slot sammen med bl.a. Diesels manuskripter og Schraders koralhåndskrift.

Igennem Fibigers manuskripter er der overleveret musik til i dag, som ellers er gået tabt i originalversionen, så som Schickhardt: *12 sonater* og jagtmusikken *La Chasse d'Jägersburg* (Jägersborg) og *La Chasse d'HirsHolm* (Hørsholm). Der er et udvalg af de mest elskede og brugte salmer, hvoraf nogle er udvalgt efter Schraders koralhåndskrift, samt arrangementer af musik, vi ved var i hoffets nodesamling, f.eks. uddrag af operaer af Lully.

Manuskripterne indeholder mange oplysninger om, hvad der dengang blev spillet ved hoffet. Jeg har identificeret noget af musikken (Jagtmusikken, Lully, Dieupart) og er interesseret i at identificere resten. Derfor har jeg lavet en incipitliste

over samlingen, som kan rekvireres hos mig. Desuden har jeg indspillet to cd'er med musik fra samlingen: *Musik fra Frederik IV's hofkapel* (Danacord DACOCD 473) og *Johan Christian Schickardt: 12 sonater for guitar* (Classico CLASSCD 167).

Kristian Buhl-Mortensen

COMPUTERMUSIKKENS PARADIGME?

Hensigten med mit projekt, der er et ph.d.-projekt ved Musikvidenskabeligt Institut, Århus Universitet, er at fremdrage det musiksyn, der ligger til grund for brugen af computere i komposition af musik. Det er min tese, at komponisternes syn på musik skal spores ikke bare i deres musik, men også i brugen af begreber og sproglige udtryk, hvormed de så at sige griber deres egen musikalske tænkning.

Min analytiske metodik udgår fra Thomas Kuhns paradigmatheori. Med afsæt i hans teori forsøger jeg at skitsere/analysere den kompositoriske proces som et paradigme, af Kuhn defineret som et system af fælles gruppeinteresser og -forudsætninger, der karakteriserer et videnskabeligt område. Dette system kalder Kuhn også en disciplinmatrix, og han nævner fire elementer i systemet: værdier, metafysiske forudsætninger (modeller), symbolske generaliseringer (repræsentationsformer) og eksemplarer (værker).

Værdierne er i den sammenhæng grundlæggende antagelser, der for komponisten begrunder brugen af computeren. Det kan eksempelvis være den antagelse, at brugen af computeren fører til nye erkendelser, der ikke ville være opstået uafhængigt af computeren. Computeren skaber en kontekst, hvori nye musikalske ideer og erkendelser kan opstå. Modellerne er metaforiske beskrivelser, der kan give en ide om, hvad komponisten arbejder hen imod. Eksempelvis ser man ofte, at beskrivelser af naturlige processer anvendes som model for den musikalske struktur. I den forstand bliver naturen i sig selv en model, der kan repræsenteres på forskellige måder, eksempelvis gennem stokastiske eller fraktale ligninger. Repræsentationsformerne er de konkrete og ofte meget forskellige måder, hvorpå de samme modeller forsøges implementeret i udarbejdelsen og organiseringen af det musikalske materiale. Værkerne/eksemplarerne er de konkrete resultater af modellernes implementering.

Det er denne systematik, jeg prøver at overføre på computermusikken for ad den vej at indkredse de forskellige måder at arbejde med computeren på. Samtidig kan de fire elementer være med til at påpege, hvor eventuelle forskelle og ligheder eksisterer. Man kan sige, at jeg i min brug af paradigmatheorien forudsætter, at komponisterne har nogle grundlæggende værdier, der udkrystalliserer sig i modeller, der igen ekspliciteres i forskellige repræsentationsformer, og som endelig resulterer i konkrete værker.

Selvom jeg tager udgangspunkt i Kuhns paradigmeteori, forestiller jeg mig ikke, at det vil være muligt at anskue computermusikken som et paradigme i kuhnsk forstand. I så fald skulle de komponister, der arbejder med computeren, kunne betragtes som et kollektiv, der arbejder i samme retning på grundlag af nogle fælles værdisætninger, modeller og repræsentationsformer.

Begrebet computermusik er imidlertid dårligt afgrænset og ingenlunde udtryk for en homogen musikalsk stilart, ej heller for en særegen musikæstetisk position. Computermusik er et vidtstrakt begreb, der anvendes om forskellige musikformer spændende fra Jean-Michel Jarre til Yannis Xenakis. Også inden for computermusikken kan vi således tale om en pluralitet af forskellige og samtidige udtryksformer repræsenteret ved forskellige skoler, fraktioner og enkeltkomponister. Den kunstneriske pluralitet, der tegner computermusikken, kan med andre ord ikke indfanges i ét paradigmebillede. Hvis man vil anvende Kuhns terminologi her, må man snarere tale om en præ-paradigmatisk periode.

Derfor er det vigtigt ikke at tage udgangspunkt i spørgsmålet: *hvad er computermusik?* I så fald søger man (forgæves) de fællestræk og kriterier, der kan begrunde en definition af begrebet computermusik.

Jeg skal følgelig ikke definere computermusik, men fremdrage forskellige æstetiske positioner i brugen af computere. Mit projekt er således et forsøg på ud fra Kuhns disciplinmatrix at skitsere de forskellige værdier, modeller og repræsentationsformer, der ligger til grund for udvalgte komponisters musiksyn og deres måde at arbejde kreativt med computeren på.

Morten Breinbjerg

MUSIKKENS TID

Undersøgelsen har fire dele betitlet: 1. Musikkens kategoriale strukturer, 2. Musikkens tidslige prototyper, 3. Strukturel analyse og 4. Musikhistorien som historien om basale tidstolkninger.

I 1.-3. del spørges der: Hvilke strukturer er allerede givet i og med, der faktisk findes noget sådant som (a) hændelser, processer, forandringer etc., (b) mere specifikt: lyd-i-tid, (c) og helt specifikt: musik, musik-i-tid? Hvilke basale ordninger af begreber er vi henvist til at betjene os af, når vi beskriver klingende musik? Kan den systematiske redegørelse for disse omsættes i en analytik, et analytisk apparat?

Undersøgelsen vedrører musikken *som fenomen* og er derfor *fenomenologisk*. Den støtter sig til moderne filosoffer som Edmund Husserl og Martin Heidegger og til klassikere som Aristoteles og Augustin. Desuden støtter den sig til – ligger så at sige i forlængelse af – en række analyser inden for „philosophy of action“,

som jeg i samarbejde med professor Jakob Meløe, Universitetet i Tromsø, har udarbejdet over vel 25 år under etiketten „praxiologi“. Visse fremskredne undersøgelser af tidsforståelsen, således som den er indbygget i det praktiske liv, vil antagelig måtte færdiggøres – og forhåbentligvis udmøntes i publicérbare artikler – som forudsætning for drejningen mod specifikt musikalske tidsfænomener.

Fjerde del vender så at sige titlen „Musikkens tid“ 180 grader: Musikken er – det er i alt fald hypotesen – til enhver tid en tolkning *af* tid. De mest basale træk ved musikken i en bestemt kultur eller kulturel epoke er et udtryk for kulturens eller epokens egen basale tolkning af tid eller tidslighed *overhovedet*: altså af tiden og tidsligheden *i* musikken så vel som *uden for* musikken. – *Hvis* det overhovedet giver mening at tale om noget sådant som „en epokes basale tolkning af tid“, er musikken et godt sted at finde et udtryk for den: (a) Musikken er i triviel forstand tidskunsten frem for alle andre kunstarter, og en tidstolkning lader sig aflæse „renere“ i musikken end i de fleste andre menneskelige udfoldelser. (b) Musikalske fænomener er generelt meget vanskelige at verbalisere og således også meget vanskelige at programfæste ideologisk. Heraf følger, at de store forandringer i musikens basale tidsoplevelse kun i begrænset omfang sker som en bevidst bestræbelse på at leve op til, hvad filosofi eller videnskab for tiden har at sige *om* tid. En ændret grundindstilling til tid sker i høj grad „bag om ryggen“ på komponisterne selv og relaterer sig på en mere direkte måde til forandringer i livsvilkårene og livsudfoldelsen totalt set.

Projektet støttes af Statens Humanistiske Forskningsråd i en tre-årig periode, 1997-2000. Støtten er bevilget mig i mit nuværende ansættelsesforhold som docent i musikteoretiske fag ved Vestjysk Musikkonservatorium og frikøber mig i princippet for undervisningsforpligtelser i den nævnte periode.

Undersøgelsen forventes nogenlunde hurtigt at udmønte sig i to-tre mere „rent“ filosofiske artikler inden for praxiologi og fænomenologi. I øvrigt sigter den mod den monografiske form, gerne med henblik på en doktorgrad – og da mod publikation i tysk oversættelse.

Carl Erik Kühl

GDAŃSK OG DEN EUROPÆISKE MUSIKKULTUR

Gdańsk (Danzig) ved Wislas munding har været en af de fremtrædende handelsbyer i Østersøområdet med et blomstrende kulturliv. Rester fra byens storhedstid ses endnu i en rigdom af bygninger fra gotik, renaissance og barok, bl.a. det middelalderlige Oliwa-kloster, de mange gamle kirker i centrum, det prægtige renæssancerådhus, bymuren med Den Gyldne Port samt patriciernes samlingssted Artusgården. Ved disse og andre institutioner virkede berømte kantorer, organister og stadsmusikanter, og fra det 18. århundrede fik byen et offentligt koncertvæsen.

Der var derfor meget at fejre, da byen i 1997 fyldte 1000 år. Blandt de talrige arrangementer i jubilæumsåret var en international musikvidenskabelig konference 8.-11. maj med titlen *Musica Baltica. Gdańsk and the European Musical Culture*. Byen har haft en bevæget historie – under Den Tyske Korsridderorden, under den polske krone, under Preussen, som fristad (1919-39) og under Det Tredje Rige, inden den i 1945 atter overgik til Polen. Man forstår derfor, at kongresarrangørerne ønskede at betone såvel tilhørsforholdet til Østersøregionen som forbindelserne til det øvrige Europa.

Kongressen var arrangeret af Gdańsk musikakademi, som havde udpeget en organisationskomité bestående af musikforskere prof. dr. Joachim Gudel, dr. Danuta Popinigis, dr. Jolanta Woźniak og dr. Danuta Szlagowska. De havde inviteret ca. 50 foredragsholdere, hvoraf de fleste var fra Polen og Tyskland, mens resten kom fra Danmark, Sverige, Finland, Rusland, Letland, Litauen og Østrig. (Fra Danmark deltog Ole Kongsted og undertegnede). De mange forelæsninger forløb i to parallelle serier, som tilsammen dækkede emner fra middelalderen til nutiden. Organisationskomitéen havde gjort et godt stykke arbejde. Ikke blot forløb arrangementet gnidningsfrit, men via den 52 sider store trykte program-bog med referater af foredragene kunne man hele tiden bevare overblikket og desuden vælge at deltage i de koncerter, der knyttede sig til kongressen. Der var f.eks. en meget fin aften med Capella Gedanensis, som opførte værker af lokale komponister fra byens musikalske storhedstid i det 16. til 18. århundrede, og en koncert arrangeret af Det Polske Komponistforbund, som gav et spændende indblik i, hvad polske komponister fra 1980'erne og 1990'erne kan præstere.

Siden murens fald har der været afholdt adskillige musikvidenskabelige kongresser med temaet „Musica Baltica“ (to af dem er refereret i nærværende årbog i 1993 af undertegnede og i 1995 af Carsten E. Hatting). Gdańsk-kongressen gav imidlertid indtryk af, at emnet langt fra er udtømt endnu. Man fornemmer stadig en stærk interesse for at belyse den fælles musikalske arv i landene omkring Østersøen, inklusive Tyskland og Polen. (Interessen manifesterer sig dog i mindre grad fra russisk side). Karakteristisk var også foredragenes generelt høje kvalitet, noget der sikkert hænger sammen med, at emnet føles udfordrende og relevant. På kongressen var der foredrag om kildemateriale, musikinstrumenter, musikinstitutioner, komponister, musikgenrer, opførelsespraksis og bestemte musikværker – alt sammen med en, direkte eller indirekte, forbindelse til Gdańsk. Det er den brede, udogmatiske tilgang til studiet af musik og musikliv, der gør Østersø-kongresserne tiltrækkende for musikforskere i disse år. Det er mit indtryk, at de nye personlige forbindelser, som er blevet knyttet ved disse lejligheder, vil give mange frugter fremover. – En kongresrapport er under udgivelse, så de nye indsigter kan komme en bredere kreds til gode.

Jens Henrik Koudal

IMS-KONGRESSEN I LONDON 1997

Det Internationale Musikvidenskabelige Selskabs 16. kongres afholdtes 14.-20. august 1997 på Royal College of Music i London, hvor mere end 900 deltagere (heraf omkring en snes skandinaver) fra næsten et halvt hundrede lande havde sat hinanden stævne under hovedtemaet *Musicology and Sister Disciplines: Past, Present and Future*. Altså en i enhver henseende stor begivenhed med et sandt overopbud af mennesker, meninger og musik.

På programmet var mere end 500 (!) indlæg, som indholdsmæssigt strakte sig fra aquitansk polyfoni til nutidig eksperimentalmusik, fra liturgi i det 5. århundrede til opera i det 19. århundrede, fra traditionelle kilde- og instrumentstudier til computer applications, databaser og multimedier og fra Hildegard von Bingen til Spice Girls. Det var der det hele: perioder, genrer, personer, teori, analyse – you name it! Fremlagt af alt fra pinger til ph.d.-studerende – you name them! Desto mere uheldigt var det, at programfladen med ti parallel-sessioner var fordelt på lokaler i fire separate (læs: alt for langt fra hinanden liggende) bygninger, hvilket gjorde det nærmest umuligt at 'krydse' rundt mellem de mange interessante indlæg. At den hedebløgeramte kongres for en enkelt dag skruede lidt ned for aktivitetsniveauet og forlagde præsentationerne til Oxfords henholdsvis Cambriges noget mere stemningsfulde miljø, var derfor behageligt afvekslende.

Konferencens overordnede tema satte retfærdigvis sit præg på en stor del af aktiviteterne, og blandt de mange mere eller mindre beslægtede søsterdiscipliner og interesseområder, som musikforskningen blev sat i relation til, skal her blot nævnes kunsthistorie, sociologi, filosofi, semiotik, perception og kognition. Et af de mest velbesøgte programpunkter var ikke uventet det af Stanley Sadie ledede round table med titlen *Directions in musicology*, hvor ni paneldeltagere kom med indbyrdes meget forskellige meninger om de seneste års musikvidenskabelige trends. Især tiltrak begrebet "new musicology" sig opmærksomhed, bl.a. fordi det symboliserer reelle modsætninger mellem den musikvidenskabelige scene i USA og den i Europa. Blandt studiesessionerne skal nævnes *Musicology, popular music studies and the interpretative sciences*, hvor deltagerne chaired af Richard Middleton og et veloplagt publikum alle bidrog til en levende debat om bl.a. tekstfortolkning i populærmusikalsk analyseregi.

På programmet var også IMS's generalforsamling, hvor såvel Leuven i Belgien som Canberra i Australien tilbød sig som værtsbyer for den 17. internationale kongres i 2002. Til den tid vil det sikkert være muligt at afgøre, hvor meget 'fremtid', der rent faktisk var i '97-konferencen. Alene produktionstiden for en sådan begivenhed gør jo det 'nutidige' aspekt lettere illusorisk, men på de givne præmisser var der absolut gode muligheder for at få ideer og inspiration med sig hjem fra London.

NB: Den kommende kongresrapport vil selvfølgelig til fulde dokumentere begivenheden, men de syv round tables er allerede præsenteret i *Acta Musicologica LXIX* (1997) s. 1-52, og hvis man har lyst til at læse lidt 'på sidelinjen', kan man i

Acta Musicologica LXVII (1995) s. 175-182 finde et ikke mindre interessant – og vel at mærke fremprovokeret! – forsvar for såvel kongressens som det aktuelle hovedtemas raison d'être.

Thomas Holme Hansen

MUSIKFORSKNING VED DET KONGELIGE BIBLIOTEK

Naturligvis er der altid blevet forsket ved Det Kongelige Bibliotek. Måske er det, når alt kommer til alt, den institution, der har dannet ramme om den meste musikhistoriske forskning i Danmark overhovedet. Som Danmarks nationalbibliotek og som institutionen med den største kildesamling til dansk musikhistorie er biblioteket for en lang række emner selvsagt uomgængeligt. Men langt den overvejende del af den forskning, der har biblioteket som base, bedrives af forskere udefra. Denne situation svarer helt til et af bibliotekets hovedformål, så det er som det skal være.

Her skal det imidlertid dreje sig om det, man kunne kalde Det Kongelige Biblioteks *interne* forskning, altså forskning ved bibliotekets egne medarbejdere eller ved forskere, der på fondsbasis er knyttet til biblioteket.

I den sammenhæng er det både nødvendigt og rimeligt i nogen grad at opbløde det traditionelle forskningsbegreb. Begreberne *forskning*, *udgiverarbejde* og *raisonnerende registrering* kan ikke adskilles skarpt fra hinanden. Megen virksomhed inden for de to sidstnævnte kategorier, som efter gængs terminologi falder uden for forskningsbegrebet, har i virkeligheden et stærkt islæt af forskning i sig. Således forstået har biblioteket, lige siden det ansatte folk med særlig musikalsk ekspertise, faktisk præsteret en lang række forskningsresultater. Som markante eksempler kan nævnes katalogerne over Gieddes samling,¹ Carl Nielsen samlingen,² Rischels og Birket-Smiths samling, Per Nørgårds værker³ og Niels Viggo Bentzons⁴ værker – alt sammen på én gang nyttige tilgange til bibliotekets samlinger og vigtige referenceværker i al almindelighed. Hertil skal føjes hele arbejdet med registrering af danske musikaler fra ældre tid (det såkaldte RISM-projekt), påbegyndt af Nanna Schiødt og Sybille Reventlow og videreført af Klaus Møllerhøj. Det er et arbejde, som i høj grad opbløder grænsen mellem katalogisering og forskning, og som oven i købet i sin indledende fase havde karakter af pionerarbejde – både set i dansk og internationalt perspektiv – i anvendelsen af den nye edb-teknologi.

¹ Inge Bittmann: *Catalogue of Giedde's Music Collection in the Royal Library of Copenhagen*, København 1976.

² Birgit Bjørnum og Klaus Møllerhøj: *Carl Nielsens Samling*, København 1992.

³ Birgit Bjørnum: *Per Nørgårds Kompositioner*, København 1983.

⁴ Klaus Møllerhøj: *Niels Viggo Bentzons Kompositioner*, København 1980.

Hvad forskningsbaseret udgivervirksomhed angår, skal først og fremmest nævnes udgivelsen af Carl Niensens samlede værker samt serien *Dansk Musik fra Det Kongelige Biblioteks Samlinger*, hvor der for sidstnævntes vedkommende allerede foreligger en række bind, ligesom flere er på planlægningsstadiet.⁵ Fra tidligere tider kan nævnes Sven Lunn's store udgave af C.E.F. Weyses breve.⁶

I det hele taget er Sven Lunn, der ledede Musikafdelingen i årene 1947-69, den af bibliotekets medarbejdere, som stærkest har markeret sig i dansk musikforskning. Lunn, hvis indsats, ikke mindst under krigen, sætter sit præg på afdelingen den dag i dag, forskede flittigt i bibliotekets samlinger af dansk musik og publicerede en række artikler i tidsskrifter, årbøger og leksika om specielt dansk guldaldermusik.

En anden side af bibliotekets forskningsvirksomhed i tidligere tider, som det fører for vidt at komme ind på her, er det forarbejde, der er blevet gjort, hver gang en musikudstilling har skullet stables på benene. At lave udstilling er at forske – kunne man sige. Endelig skal nævnes den forskningsindsats, som er ydet af musikforskere knyttet til biblioteket i kraft af eksternt finansiering. Her skal fremhæves Knud Arne Jürgensens arbejde omkring Bournonville og Lumbye og Ole Kongsteds omkring musikken i Baltikum i 1500- og 1600-tallet.

Det Kongelige Bibliotek befinder sig i øjeblikket i en overgangsfase, som i forskelligt omfang har indflydelse på en lang række af institutionens funktioner, herunder også på forskningen. Specielt hvad denne side af virksomheden angår, gør to forhold sig gældende: de midlertidige omprioriteringer af personaleressourcerne som følge af nybyggerierne og den ny stillingsstruktur for det akademiske personale.

I byggeperioden har der kun i meget begrænset omfang været mulighed for, at medarbejderne kunne bedrive forskning. Forskningstiden har måttet anvendes til andre formål, ikke mindst til forberedelse af centre og læsesale i Diamanten. På musikområdet stiller det betydelige krav til det akademiske personale: ikke alene skal den generelle forskningslæsesal (den såkaldte Læsesal Vest) bestykkes med et passende udvalg af referenceværker om musik, men først og fremmest skal det nye Center for Musik og Teater indrettes med musiklitteratur og nodeudgivelser på åbne hylder på en sådan måde og i et sådant omfang, at centret vil kunne fungere som et gedigent forskningscenter for musikstuderende, musikforskere og musikudøvere på ethvert tænkeligt niveau. At udvælge, indkøbe eller internt omplacere referenceværker og noder på et sådant niveau kræver ressourcer, som under normale forhold ville kunne anvendes til forskning.

Den nye stillingsstruktur for akademiske medarbejdere vil formentlig på længere sigt betyde en klar styrkelse af forskningen ved Det Kongelige Bibliotek og måske give mulighed for en klarere profileret og mere målrettet indsats. Hvor de akademiske medarbejdere tidligere havde en forskningsret, som de kunne benytte eller

⁵ Det seneste bind i serien, Knudåge Riisagers *Musik for blæserkvintet*, udkom i 1997, udgivet af Birgit Bjørnum i anledning af 100-året for komponistens fødsel.

⁶ *C.E.F. Weyses Breve*, udgivet af Sven Lunn og Erik Reitzel-Nielsen, København 1964.

lade være med at benytte, har de efter den nye stillingsstruktur en forskningspligt svarende til ca. 25% af deres ansættelse. En særlig forskningsafdeling med en forskningschef i spidsen er den organisatoriske ramme omkring denne del af forskningsbibliotekarernes virke. På musikområdet bliver kunsten – og deri ligger perspektiverne – at finde frem til et frugtbart samspil mellem forskningsafdelingen på den ene side og Musikafdelingen på den anden, kort sagt at få etableret en musikforskning med udgangspunkt i afdelingens og den øvrige institutions materiale og med støtte i afdelingens øvrige ressourcer.

Det er ikke her stedet at pege på de mange emneområder, som byder sig til for en sådan afdelingsbaseret musikforskning. Helt overordnet skal blot peges på den hastigt stigende almene interesse for dansk musik, som ikke mindst udmønter sig i de mange cd-udgivelser, hvoraf flere endda har formået at slå igennem internationalt.

I kraft af det nye Center for Musik og Teater vil Musikafdelingen kunne spille en anderledes central rolle i musikforskningen end hidtil. Afdelingen vil ikke længere blot være ekspeditionskontor for musikaler. Ved sin fysiske tilstedeværelse i centret, der muliggør en langt tættere kontakt med forskerne end hidtil, med sin varetagelse af centrets store samling af referencelitteratur på åbne hylder og med sit indgående kendskab til institutionens samlinger vil personalet på en ny måde og i endnu højere grad end tidligere blive integreret i forskningsprocessen.

Således skal Musikafdelingen i fremtiden finde sin plads i musikforskningen på to felter: for det første skal den – som altid – være rede til at tiltrække og betjene forskere udfra, som har brug for afdelingens ydelser. For det andet – og som noget nyt – skal den selv mere offensivt gå ind i forskningsprojekter, enten som institutions-interne projekter eller i samarbejde med universitetsfolk og andre professionelle musikforskere. De fysiske rammer for sådanne udfoldelser vil være de bedst tænkelige, når Diamanten bliver taget i brug, og med den kraftige forøgelse af afdelingens akademiske personalenormering, som har fundet sted i perioden 1996-98, skulle forudsætningerne for en synliggørelse af Det Kongelige Bibliotek på musikforskningens område være til stede.

Niels Krabbe

MUSIKFORSKNING VED DANSK FOLKEMINDESAMLING

I sommeren 1997 flyttede Dansk Folkemindesamling (oprettet 1904) ind i „Fisken“ – et nybyggeri på adressen Christians Brygge 3 umiddelbart ved siden af Det Kongelige Bibliotek. Alle samlingsens aktiviteter er nu forenet her. I 1971 oprettede arkivar Thorkild Knudsen en station i Hogager ved Holstebro (i lokalefællesskab med Folkemusikhuset i Hogager) for at indsamle og arbejde mere praktisk med musikken; men efter Knudsens pensionering i 1994 er de af Folkemindesamlingens ressourcer, der var knyttet hertil, ført tilbage til moderinstitutionen i København.

Dansk Folkemindesamling er en af de såkaldte sektorforskningsinstitutioner. Herved forstås institutioner, hvor forskning er en væsentlig aktivitet, uden for universiteterne. Folkemindesamlingen hører, ligesom andre statslige arkiver, under Kulturministeriet, og institutionen har i dag otte faste og et antal på typisk seks-syv løst tilknyttede medarbejdere. Efter 1980ernes ressourcemæssige nedskæringer har samlingen nu fire faste arkivarstillinger og en bibliotekarstilling, hvoraf to arkivarer har sang og musik som ansvarsområde. Desværre har det af økonomiske grunde ikke været muligt at opretholde den tredje musikarkivarstilling.

Som på alle andre arkiver og museer indgår forskningen ved Folkemindesamlingen i et bredt spektrum af aktiviteter, der bl.a. omfatter indsamling, arkivpleje, publikumsservice og aktiv formidling (bl.a. via Forlaget Kragen og Foreningen Danmarks Folkeminder, som administreres fra institutionen). Samlingens musikmateriale er i øvrigt beskrevet i to nyere guider.¹

Her skal jeg koncentrere mig om at give et indtryk af forskningsaktiviteterne på musikområdet i den sidste halve snes år.

Hvis vi begynder med grundforskningen, så er Andreas Fridolin Weis Bentzons og andres musiketnologiske pionerarbejde fra 1960erne blevet fulgt op af to doktordisputater, nemlig Jane Mink Rossens om musikken på Bellona-øerne (1987) og Morten Levys om de norske „gorrlause“ slåtter (1989).² Afhandlingerne bygger på eget feltarbejde, og kildematerialet i form af lydbånd er nu arkiveret i Folkemindesamlingen. Det skal i øvrigt nævnes, at efter Poul Rovsing Olsens død i 1982 har samlingen ikke mere nogen fast arkivarstilling med henblik på ikke-europæisk musik, så udforskningen af dette emne – som Dansk Folkemindesamling har store samlinger til at belyse – foregår i dag spredt og tilfældigt.

Af de nuværende musikarkivarer har den ene, Svend Nielsen, koncentreret sig om at belyse musik i relation til bestemte befolkningsgrupper på basis af egne indsamlinger. Det har manifesteret sig i to lydudgivelser om dansetraditioner i

¹ Jane Mink Rossen: *Extra-European Music in the Danish Folklore Archives. A Catalog*, Kbh. 1989; Jens Henrik Koudal: *Sang og musik i Dansk Folkemindesamling. En indføring*, Kbh. 1989.

² Jane Mink Rossen: *Songs of Bellona Islands (na taungua o Mungiki)*, 1-2 (Acta Ethnomusicologica Danica 4), Kbh. 1987; Morten Levy: *The world of the gorrlaus slåtts*, 1-3 (Acta Ethnomusicologica Danica 3), Kbh. 1989. Begge forskere har været ansat ved Folkemindesamlingen, men har også været tilknyttet Musikvidenskabeligt Institut i København.

Thy og sømænds sangtraditioner foruden i en indføring i den traditionelle musik i Danmark; desuden har han publiceret artikler om islandsk rímur, arbejdssang i Danmark og danske ballademelodier. Den anden musikarkivar (undertegnede) har taget fat på en nyvurdering af det historiske kildemateriale gennem en kommenteret udgivelse af Danmarks ældste spillemands-nodebog, ved trykte analyser af forsknings- og indsamlingshistorien og gennem publicering af et par artikler om et heldigt nodefund på Aalholm Slot. Hans hovedprojekt har i de senere år været udforskningen af stadsmusikvæsenet i Danmark, bl.a. støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd; dette har resulteret i en afhandling³ samt en række artikler.

På en institution som Dansk Folkemindesamling, hvor musik indgår i en bredere sammenhæng, kan forskellige fag befrugte hinanden. Således har en kollega, der er folklorist, i en menneskealder arbejdet med folke- og skillingsviser, hvilket bl.a. har resulteret i en doktordisputats.⁴ Skønt en musikanalytisk tilgang naturligvis ikke er til stede, har hans studier betydelig interesse for musikforskere.

Det er altid inspirerende for en institution at være vært for forskningsprojekter. Sådan et projekt har været den rumænske danseforsker Anca Giurchescus arbejde med indvandreremusik og -dans, nærmere bestemt de rumænsktalende vlackeres dans og musik i Danmark. Der er foretaget videooptagelser herhjemme og i Østserbien i en årrække i samarbejde med Folkemindesamlingen, hvor materialet er arkiveret. Resultater herfra har været publiceret i flere sammenhænge. En anden forsker, cand.mag. i dansk og musik Finn Clement Hansen, der har været tilknyttet institutionen i flere perioder, er ved at afslutte en afhandling om „Nyhedsviser i 1800-tallets danske skillingstryk“, og en tredje medarbejder, folkloristen Anders Christensen, deltager i et forskningsprojekt om „Nordisk dansehistorie 1800-1850“.

I øvrigt samarbejdes der naturligvis *ad hoc* om forsknings- og indsamlingsprojekter, f.eks. medvirkede Folkemindesamlingen i udgivelsen *Gammaldans i Norden* (Nordisk Forening for Folkedansforskning 1988-89) og i publikation *Polskan i Norden* (produceret af Svenskt visarkiv 1989). I nogle tilfælde har Forlaget Kragten stået for udgivelser, som samlingen selv kun kan tage en mindre del af æren for, således som det er tilfældet med afhandlinger af Vagn Holmboe om danske gaderåb (1989) og Michael Hauser om traditionel grønlandsk musik (1992). I andre tilfælde deltager medarbejdere i eksterne projekter; således har en arkivar siden 1992 deltaget i det tysk-nordiske forskningsprojekt „Østersøområdet som musikalsk landskab i 1600- og 1700-tallet“. En tredje form for forskningssamarbejde er afholdelse af kongresser: I 1995 var Dansk Folkemindesamling vært for en international kongres om „historiske kilder til folkemusikken“, et arrangement der blev fulgt op med en trykt rapport. Endelig skal nævnes, at opbygningen af en registrant også kan rumme et element af forskning; det er tilfældet med den edb-registrant over folkemelodier, som samlingen har opbygget i de senere år, hvor man kan søge efter melodier ud fra musikalske kriterier.

³ Jens Henrik Koudal: „For borgere og bønder. Stadsmusikantvæsenet i Danmark ca. 1660-1800“ (arbejdstitel, manuskript 637 s., forventes at udkomme i 1998).

⁴ Iørn Pio: *Nye veje til folkevisen*, Kbh. 1985.

Karakteristisk for en mindre forskningsinstitution som den omhandlede er, at det faglige arbejde i bestemte emner bliver tæt knyttet til de få ansatte, der nu engang forefindes. Med de knappe person-ressourcer er det svært at lave en overordnet planlægning, idet mange tilfældige hensyn spiller ind. Der er derfor ingen tvivl om, at det forsøg på koordinering på tværs af sektorerne, som den nye stillingsstruktur på sektorforskningsinstitutionerne er udtryk for, har fremtiden for sig. Ikke mindst fordi den for nylig er blevet fulgt op med en „handlingsplan for samarbejde“ mellem sektorforskningen og universiteterne, som betyder, at sektorforskningen i de kommende fire år kan søge midler fra en pulje på 80 millioner kr. Samtidig med at man må ønske den slags puljer velkommen, må man dog være på vagt overfor, at de medfører en uheldig centralstyring af forskningens emner og metoder.

Jens Henrik Koudal